

СУСПІЛЬНІ ОРІЄНТИРИ У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ЕСЕ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА

І. М. Ващук

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
кафедра української літератури;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
тел. +380 (342) 59-60-74; e-mail: Kf@pu.ukr.lit.ua*

У статті проаналізовано ідейну спрямованість, суспільнозначливі орієнтири публіцистики Юрія Андруховича, погляди письменника на новітню літературу та журналістику, блогові статті. Встановлено, що засадами суспільно-політичного авторського ідеалу виступають європейські цінності, відкрите, вільне та справедливе громадянське суспільство.

Ключові слова: *орієнтири, постмодернізм, есеїстика, національна ідентичність, патріотизм, націоналізм, інтелектуально-мистецький діалог, диктатура, революція, європейські цінності.*

Причини появи письменницьких есе на сторінках періодики вчені пов'язують насамперед із «своєрідною кризою парадигми письменника сучасності». На думку багатьох дослідників (Л. Кайда, Л. Стефанівська, М. Балаклицький), жанр есею є своєрідним літературним виразником культурної кризи і саме до нього найчастіше вдаються у перехідні періоди. Ю. Андрухович, наприклад, розглядає свої есеї як власний, особистий проект і вірить, що виходячи ось так, безпосередньо, до свого читача, можна чимало зробити за допомогою слова [6, с. 20].

У 1999 р. було опубліковано першу публіцистичну збірку Юрія Андруховича «Дезорієнтація на місцевості», до якої увійшло і чимало текстів або їх фрагментів, що спочатку побачили світ саме в газеті «День», зокрема: «Близько до тексту», «Шкіра бика, розжоване серце», «Імперія чи смерть?» тощо. Загалом, збірка складається з трьох розділів: «Вступ до географії», «Парк Культури», «Про час і метод», у яких представлені культурно-історичний, міфопоетичний та індивідуально-екзистенційний виміри погляду на співіснуючі культурні простори – метафізика ландшафтів; людина в дорозі; Центральна Європа як єдність і унікальність; постімперське шукання ідентичності [1].

Публіцистика Юрія Андруховича, загалом, повністю відповідає канону постмодернізму як світоглядно-мистецького напрямку, визначальними рисами якого постають культ незалежної особистості; потяг до міфу, позасвідомого; бачення повсякденного реального життя як театру абсурду; переплетення різних стилів, суміш жанрових різновидів тощо.

При цьому есеї письменника вирізняється образністю, емоційністю, ґрунтуються на спогадах, враженнях, апелюють до почуттів читача.

Показовим прикладом щирого, «справжнього» патріотизму Ю. Андруховича, не зважаючи на те, що автор переважно «негативно» трактує цю дефініцію, можуть слугувати рядки його невеличкої публікації «В один із днів наприкінці серпня...» (від 27 серпня 1997 р.): «Я ніколи не перестану дякувати (кому? – не знаю, просто дякувати і годі!) за те, що був у моєму житті цей день – 24 серпня 1991-го. День, коли – не більше й не менше – збулося щось надзвичайне, коли «незалежність» перестала означати «недосяжність», коли, наважуся на патетику, само майбутнє втрутилося у перебіг подій і владно нагадало про своє уможливлення» [11].

У наступних публікаціях, однак, спостерігаємо наростаюче розчарування і песимізм, особливу з приводу «примарності» «європейського майбутнього» України, яка являє собою ... «класичний зразок пострадянського простору з дикою єдністю непокерованого, з пошматованою ментальністю, з так і не викинутим на смітники століть совковим баластом, так і не сформульованим розумінням, ким вона врешті була, і ким стала» [3]. Із сумом публіцист констатує: «Свобода пересування, буттєвий достаток, казкові краєвиди й нестерпна легкість – усе це не дається просто так і жодним чином до нас не пасує. От тільки часом буває дуже шкода тієї молодой й красивої країни, побаченої з початку дев'яностих» [3].

Чітко і лаконічно розкриває Ю. Андрухович свою погляди на етапні періоди новітньої української історії початку ХХІ ст. Так, «Помаранчева революція», за висловом публіциста, – це ... «унікальний момент концентрації світла», який спричинили «...брудна кампанія та брудні вибори» 2004 року, ... «наси́льство, обман, відчуття провалля». Але «...сталося диво, що розірвало цей потік». ... «Тоді українське «бути чи не бути» зсунулося в бік «бути». Це був момент, з якого мала початися наша історія успіхів. Але поворотного моменту не вийшло. Щоб зрозуміти Помаранчеву революцію, треба було там бути. Це був momentum, переживання великої душі та переживання серцем» [5].

Розвиток Ю. Андруховича як публіциста супроводжується активізацією громадської діяльності письменника. Спостерігається яскраво виражена його громадянська позиція, послідовна підтримка європейського вибору України. Одна із центральних ідей Ю. Андруховича – використовувати «всі можливості для репрезентації України в Європі, брати участь у культурному діалозі». Крім того, він націлює читацьку аудиторію сповідати цінності європейського вибору і починати виховувати у собі «людину» [4].

Загалом, публіцистична спадщина Юрія Андруховича перебуває лише на початковому етапі вивчення, отже нові наукові розвідки будуть поглиблювати і розширювати різнопланові і багатогранні аспекти розуміння його світобачення.

Література

1. Андрухович Ю. В один із днів наприкінці серпня / Ю. Андрухович // День. – 1997. – № 150. – С. 1.
2. Андрухович Ю. І. Дезорієнтація на місцевості: спроби / Ю. Андрухович. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2006. – 127 с.
3. Андрухович Ю. Серпень, жага узагальнень / Ю. Андрухович // День. – 1998. – № 151. – С. 10.
4. «Перш за все треба писати добре»: [інтерв'ю з Юрієм Андруховичем / записала Світлана Пиркало, 30.12.2005] // BBC. Ukrainian [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2005/12/051130_books_andruhovych_ie.shtml#top.
5. Славінська І. Юрій Андрухович: Насильницький протест – шлях до поразки [Електронний ресурс] / Ірина Славінська // Українська правда. Життя. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/person/2012/03/5/97675/>
6. Стеблина Н.О. Сучасна українська письменницька публіцистика у варіанті виступів О. Забужко, Т. Прохаська, Ю. Андруховича : автореф. дис. канд. наук із соціальн. комунікацій: спец. 27.00.04 «Теорія та історія журналістики» / Наталія Олександрівна Стеблина; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут журналістики. – К., 2011. – 19, [1] с.

Стаття надійшла до редакційної колегії 25.04.2017 р.

Рекомендовано до друку к.ф.н., доцентом Марчук Г. І.

SOCIAL LANDMARKS IN YURIY ANDRUKHOVYCH'S PUBLICISTIC ESSAYS

I. M. Vashchuk

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;

Chair of Journalism of Faculty of Philology;

76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenka St., 57;

tel. +380 (342) 59-60-74; e-mail: Kf@pu.ukr.lit.ua

The article analyses the ideological tendency, socially important landmarks of Yuriy Andrukhovych's open journalism, the writer's views on new literature and journalism, blog articles. It defines that the grounds for the author's social-political ideal are European values, a transparent, free and just civil society.

Keywords: *landmarks, postmodernism, essays, national identity, patriotism, nationalism, intellectual-artistic dialogue, dictatorship, revolution, European values.*